25 FESTIVAL DE MÚSIQUES DE TORROELLA DE MONTGRÍ

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

Exposició
12 juliol - 30 octubre
2005

L'ESPLENDOR DE LA RUÏNA

Sala d'exposicions de la Pedrera
Passeig de Gràcia, 92. 08008 Barcelona
Accés lliure

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

25 FESTIVAL DE MÚSIQUES DE TORROELLA DE MONTGRÍ

DEL 15 DE JULIOL
AL 19 D'AGOST DE 2005

DIVENDRES 15 DE JULIOL
22.30 H • ESGLÉSIA

CELEBRACIONS SACRES DEL SEGLE XVIII: UN PONT D'ANADA I TORNADA ENTRE CUBA I CATALUNYA

*Concert a la memoria d'**Ernest Lluch**

ARS LONGA DE L'HAVANA

CORS VIVALDI - PETITS CANTORS DE CATALUNYA

ÒSCAR BOADA, director

MIQUEL DESCLOT

text dramàtic

JAUME COMAS

actor

MÍRIAM ESCUDERO

recerca musicològica

TERESA PAZ

directora

OFICINA DEL HISTORIADOR • CIUDAD DE LA HABANA

Ernest Lluch
FUNDACIÓ ERNEST LLUCH

PROGRAMA

CELEBRACIONS SACRES DEL SEGLE XVIII: UN PONT D'ANADA I TORNADA ENTRE CUBA I CATALUNYA

I PART

Officium Hebdomadae Sanctae

Cayetano Pagueras (1730-? Segle XIX) — *Pueri Hebraeorum*, *Gloria, laus et honor*

Esteban Salas (1725-1803) — *Ingrediente Domino*

Joan Baptista Cabanilles (1644-1712) — *Vers de to primer*

Esteban Salas — *Popule meus*

Cayetano Pagueras — *Responsoris de Resurrecció*

Officium Defunctorum

Cayetano Pagueras — *Missa de difunts*
Introito i Kyrie / Gradual i Sequentia
Ofertorio / Sanctus / Benedictus
Agnus Dei / Communio

II PART

Francesc Valls (1617-1747) — *A todo correr*
(Tono a cuatro con violines, a San Antonio)

Francesc Valls — *Tienes de engolfarte en penas*
(Tono a cuatro con violines, para un velo)

Esteban Salas — *Si al ver en el oriente*
(Villancico a solo y a cuatro con violines. Nadal, 1796)

Esteban Salas — *Como la Luz ha nacido*
(Villancico a tres con violines. Navidad, 1798)

Francesc Valls — *Toda hermosa es la Madre del sol*
(Tono a solo a la Concepción de Nuestra Señora)

Esteban Salas — *Toquen presto a fuego*
(Villancico a cuatro violines. Navidad, 1786)

CONJUNT DE MÚSICA ANTIGA ARS LONGA

Teresa Paz i **Aland López**, directors
Teresa Paz, soprano
Adalis Santiesteban, mezzosoprano
Yunié Gainza, altus
Michel Pérez, tenor
Fernando González, baríton
Ainel González, violí
Eric Labaut, violí
Yulnara Vega, baixó
Elis Regina Ramos, violone
Anayza Núñez, arpa
Aland López, guitarra barroca i tiorba
Marcos Madrigal, clavicèmbal i orgue
Míriam Escudero, orgue
Isazkun Cruz, percussió

COR VIVALDI-PETITS CANTORS DE CATALUNYA

ÒSCAR BOADA, director

MIQUEL DESCLOT, text dramàtic
JAUME COMAS, actor
MÍRIAM ESCUDERO, investigació musicològica
TERESA PAZ, direcció general

**Producció del Festival Internacional de Músiques de Torroella de Montgrí*

CELEBRACIONS SACRES DEL SEGLE XVIII: UN PONT D'ANADA I TORNADA ENTRE CUBA I CATALUNYA

Rescatar de l'oblit la música que en altres temps sonava cada dia a les esglésies i catedrals d'Amèrica és, en el present, una de les més fascinants tasques de la musicologia. Així com el restaurador es meravella quan assoleix veure l'antic mural amagat sota capes espesses de pintura, escoltar aquesta música després de segles de silenci ens insereix davant una història que reviu, tornant-nos els sons perduts en el temps.

Tal fou l'experiència aquella tarda de juny de 1997 en què el conjunt de música antiga Ars Longa de l'Oficina del Historiador de la Ciudad de La Habana va interpretar- per primera vegada a Cuba- a la basíl·lica menor del convent de Sant Francesc d'Assís, *L'Havana vella*, uns mansucrits de música del segle XVIII trobats a l'arxiu de la també església havanera de la Merced.

Va voler la providència que a la Merced es conservés una part dels fons de la catedral de L'Havana que Alejo Carpentier havia donat per extraviats des de 1946 quan va afirmar en un capítol del seu llibre *La Música en Cuba*: «El archivo de la iglesia [se refiere a la Catedral de La Habana] conservaba seiscientas veintitrés partituras, que parecen haberse perdido en su totalidad. Había allí obras de (...) Goetz, de Gavira, de Pagueras, de Rensoli, a más de misas de los grandes maestros europeos».

Molt a prop d'aquesta catedral, on Carpentier va anar a la recerca d'aquestes obres per completar un dels capítols del seu citat llibre, vaig trobar el 1995 cinc obres de Cayetano Pagueras (Barcelona? Segle XVIII- L'Havana? Segle XIX) dins d'un armari de l'església de la Merced. La troballa de l'obra de Pagueras va canviar els texts de la història de la música a Cuba ja que, encara que el passat musical de l'illa ja posseïa la seva més vella evidència escrita al segle XVIII, fins llavors estava representada exclusivament per la creació d'Esteban Salas (L'Havana, 1725-Santiago de Cuba, 1803), mestre de capella de la catedral de Santiago de Cuba.

Se sap a través dels escrits de Carpentier i les actes capitulars de la catedral de l'Havana que Cayetano Pagueras va desenvolupar la seva tasca com a músic primer de la parroquial major i després de la catedral de l'Havana. Entre 1779 i 1803, el llavors mestre de capella, Pbro Manuel Lazo de la Vega, privat del do de composició, encarregava a Pagueras les obres que havien d'estrenar-se a cada ofici religiós. D'aquesta manera s'insereix en la història de la nostra música un jove que, segons afirma Carpentier, havia arribat a l'Havana al voltant de 1750, procedent de Barcelona, on havia estat organista.

A més de compondre les obres per al mestre de capella, el músic català va ocupar les places d'organista i contralt de la catedral havanera. La darerra notícia que d'ell tenim data de 1806, quan va assolir un nomenament de mestre de capella interí, amb prou feines un mes. El fet que durant catorze anys, entre 1750 i 1764, Salas i Pagueras coincidissin a l'Havana ens fa pensar que bé van poder intercanviar criteris de composició musical.

Encara que un catàleg de la catedral de l'Havana enumeri més de vuitanta peces escrites per Pagueras, d'aquestes només se'n van conservar cinc a l'església de

la Merced (L'Havana) i unes altres tres a l'església de Sant Francesc (Santiago de Cuba). D'aquestes s'interpreten avui, per primera vegada fora de Cuba, la *Missa de difunts* i els *Responsoris de Resurrecció*, a més d'una antífona i un himne de l'ofici del Diumenge de Rams.

En aquest programa dedicat a l'anada i a la tornada de la música entre el vell i el nou món, entre Catalunya i Cuba, hem alternat la música del català Pagueras amb la del seu contemporani crioll, nascut a l'illa, encara que amb cognom patern presumiblement d'origen català: Esteban Salas.

Aquest últim va rebre del bisbe Pedro Agustín Morell de Santa Cruz el nomenament de mestre de capella de la catedral de Santiago de Cuba el 1763. Nascut a l'Havana el 1725, va realitzar estudis de Filosofia, Sagrada Teologia i Dret Canònic a la Universitat, però no s'ha precisat encara quins van ser els seus mestres en l'art dels sons. La seva vinculació a la parroquial major de l'Havana des de 1734 com a tiple de cor és l'única pista que ens parla de la seva formació musical, la qual- per la via que fos- va adquirir totalment a Cuba, ja que mai va emigrar.

A partir de la seva arribada a Santiago de Cuba el 1764, i fins a la seva mort el 1803, Salas va desplegar una intensa activitat musical que va abarcar la creació de més de cent partitures entre obres litúrgiques, *villancicos* i *cantadas*.

A l'obra de Salas i Pagueras, hem sumat un petit vers de Joan Baptista Cabanilles (1644-1712) i tres tons de Francesc Valls (Ca 1671-1747), el mestre de capella de la catedral de Barcelona i autor del famós tractat *Mapa Armónico Práctico*.

Per a la música cubana representa un fet transcendental la presentació avui, en el concert d'obertura del 25è Festival Internacional de Músiques de Torroella de Montgrí, de l'obra de Cayetano Pagueras i Esteban Salas, ja que constitueix un important pas en la divulgació i delit d'una música fins al present gairebé desconeguda. Però no es tracta només de valor històric; des del punt de vista estètic, estem en presència de músics majors l'art dels quals és tan ric i interessant com el de Valls, Cabanilles o qualsevol altre compositor europeu o llatinoamericà de l'època.

OFFICIUM HEBDOMADAE SANCTAE

Tan Cayetano Pagueras com Esteban Salas van escriure cicles d'obres per a l'ofici de Setmana Santa. En els versos de Diumenge de Rams i Dijous Sant, Salas i Pagueras usen estilísticament procediments similars. Amb factura predominantment acordal i format a tres veus i baix continu, només en alguns passatges es nota certa independència contrapuntística que respon als moments més dramàtics del text, que en el cas del *Popule meus* accentua l'ús de textura polifònica imitativa.

Els Responsoris de Resurrecció, escrits per Pagueras el 1798 van ser reformats el 1868 per Francisco de Asís Martínez (d'origen espanyol?), mestre de capella de la catedral de l'Havana entre 1862 i 1876, i resulta difícil determinar quines parts són les originals i quins elements van ser transformats per Martínez.

El manuscrit per a veus i orgue que es conserva no sembla respondre al format original, de manera que en la transcripció s'ha compartit la part escrita per al

teclat de mà dreta d'orgue entre dos violins. La factura musical denuncia clarament que aquest havia de ser el format original: veus, dos violins i baix continu.

Els *Responsoris* són més senzills pel que fa a l'elaboració harmònica que la *Missa de difunts*, i més imbuïts conceptualment en els procediments propis del segle XIX, en els quals Pagueras apel·la a passatges solístics de factura virtuosa.
Els contrastos estètics entre els *Responsoris de Resurrecció* i la resta de les obres de l'Ofici de Setmana Santa, responen, més que a una evolució estètica, a una pràctica manifesta em ambdós compositors: la selecció- segons el gènere- d'un llenguatge apte i històricament associat a un ús i funció específics. És a dir, a la necessitat de comunicar amb l'èmfasi o el sentiment requerit pel dogma, per la tradició celebrativa, encara que es tractés de música escrita a les darreries del segle XVIII.

OFFICIUM DEFUNCTORUM

La *Missa de difunts*, va ser escrita el 1801 per Cayetano Pagueras, i reformada el 1867 per Francisco de Asís Martínez. Com en el cas dels *Responsoris de Resurrecció*, no és possible saber exactament els elements que van ser canviats per Martínez. La selecció del format i la instrumentació de la *Missa* corresponen a criteris propis del segle XIX (clarinets, trompes), de manera que només van ser transcrites les parts d'aquells instruments que s'acordessin amb la dotació de músics de les capelles de l'Havana i Santiago de Cuba durant la segona meitat del segle XVIII: dos violins, baixó i baix continu.

El seu caràcter mesurat es fa evident en el llenguatge musical usat; utilitza diverses textures la selecció de les quals respon a la relació text música, on la polifonia o homofonia no són un fi estilístic en si mateixes, sinó un recurs de composició. Un altre aspecte interessant resulta l'acompanyament del cant pla, element que permet la cohesió de l'obra i l'ús d'una rica harmonia en funció de la dramatúrgia musical.

TONOS I VILLANCICOS

S'entrellacen els tons de Francesc Valls amb els villancets d'Esteban Salas. Els primers, dedicats a Sant Antoni, a la Verge Maria; els de Salas, a les celebracions nadalenques. Per a veus, dos violins i baix continu, tant en uns com en els altres existeix un tractament especial de la veu a solo, mentre que el violí posseeix un paper protagonista que, en alguns casos, com en les obres *A todo correr* i *Si al ver en el Oriente*, assoleix una escriptura realment virtuosa.

Míriam Escudero

ECOS DE MÚSIQUES LLUNYANES

Al voltant de mitjans del segle passat, un musicòleg alemany afincat a Iberoamèrica, dedicat a estudiar la història musical d'aquells pobles, va trobar a Minas Gerais (Brasil) una quantitat de música que donava comptes de l'esplendor que havia viscut aquella ciutat en temps de la riquesa procedent de l'or. Havia de ser així, ja que la seva bella arquitectura de temps colonials parlava d'un moment important en l'expressió cultural i social, i efectivament després de durs treballs de recerca el professor Francisco Curt Lange havia trobat aquest tresor encara avui molt poc conegut. El cert és que socialment es creia tan poc que aquells pobles haguessin pogut desenvolupar una cultura similar a l'europea que molts crítics van pensar que aquesta i altres troballes similars de l'estudiós eren falses i que segurament ell mateix hauria compost aquelles obres per donar validesa als seus treballs! Recordo aquestes històries de les classes d'aquest destacat mestre al qual poques vegades, en la seva dilatada i rica vida, van fer cas els centres universitaris d'Argentina i països de l'entorn. Aquest any és el centenari del seu naixement i seria interessant que el seu recordatori servís per cridar l'atenció sobre els pioners en aquests estudis d'obra magistral que, a excepció de Robert Stevenson, amb prou feines són recordats i els seus treballs difícilment localitzables.

La música és un pont privilegiat- també la literatuta en un àmbit més individual- per rememorar les relacions entre aquestes terres del nou món i les d'Europa, i hi ha diàlegs vigents des dels mateixos temps de la conquesta d'aquests territoris, en què existien cultures molt avançades. Poc és el que se sap de cert sobre les músiques de maies, asteques i inques, per només mencionar algunes cultures, i la bibliografia existent amb prou feines disposa d'alguns espais. La conquesta va acabar amb tot allò, des del nord al sud d'Amèrica, i en aquest procés dues figures mítiques van semblar il·luminar les ments dels actors i ideòlegs: la de Sant Jordi, que extermina el drac, i la d'Orfeu, que el captiva, l'encanta. En l'àmbit iberoamericà va prevaldre aquesta última mentalitat i els missioners evangelitzadors van portar en molts casos la fe a través de la música. Això no desmereix els rigors d'un procés de conquesta, però estableix matisos. I figures com Sant Francisco Solano, que va recórrer terres del sud fins al Perú commovent i evangelitzant els aborígens amb l'ajuda del seu violí, són freqüents en la història. Amb la seva oberta sensibilitat aquells habitants del nou món no van dubtar a acceptar les belleses de l'harmonia d'un cant a tres veus, commoguts per aquesta perfecció de caràcter universal.

Encara en temps de la colònia, l'afluència de músics espanyols i europeus a les riques catedrals americanes va fer que es mantingués allí una riquesa musical pel culte i els ensenyaments d'aquests mestres que van donar en molts casos magnífics fruits en els nadius. Els arxius americans guarden meravelles musicals poc conegudes que ara comencen a sortir a la llum gràcies al treball de musicòlegs, intèrprets i de les noves possibilitats tecnològiques per a l'edició fonogràfica. Però l'Estat espanyol mira molt poc, i de manera escassament sistemàtica, cap a Amèrica; aquesta inèrcia negativa que es va establir el segle XIX ha de ser vençuda i reemplaçada amb accions puntuals, beques d'estudi, promoció de repertoris perquè a la fi es recuperi aquest gran patrimoni.

Des dels temps de les administracions colonials fins als efectes de la Guerra Civil (1936-1939) va haver-hi una constant emigració de músics de l'Estat espanyol cap a territoris d'Amèrica. Des de companyies d'òpera i sarsuela que després de

creuar l'Atlàntic romanien una temporada a Buenos Aires, Mèxic, L' Havana, fins alguns que decidien romandre en aquelles terres aleshores de promissió, o destacats músics que van emigrar per causes econòmiques o polítiques, tenim encara una àmplia gamma per conèixer. Són els grans oblidats. Més d'un cinquanta per cent dels músics de la generació de la República van marxar a l'exili i pocs van tornar a l'Estat espanyol. Les seves vides van acabar en aquelles ciutats i els seus arxius- d'existir- ens permetrien recuperar aquesta memòria que, entre altres coses, és un acte de justícia. Respecte a Catalunya, hi ha molts casos pendents i els diccionaris de postguerra amb prou feines aportaven dades sobre aquesta altra mitja vida americana. Recentment les aportacions- si bé desiguals- del recent *Diccionario de la Música Española* e Iberoamericana editat per la SGAE han siginficat un gran pas endavant. Però nombrosos arxius esperen encara el seu torn de recuperació, amb seriós risc de pèrdua o dispersió. Actualment la Biblioteca de Catalunya està realitzant un esforç sistemàtic en relació amb aquests temes i esperem que aviat puguem comptar amb aquestes valuoses memòries musicals de personalitats com Jaume Pahissa, Montserrat Campmany, Baltasar Samper i tants altres com Josep Ardèvol, dinamitzador de les avantguardes a Cuba i mestre dels actuals mestres cubans. Vinculat a ell apareix un altre músic estatal, Julián Orbón, que encara espera el seu reconeixement per aquestes terres. Aquestes vides partides, que van rememorar en múltiple els ecos de les seves músiques llunyanes, dels sons de la seva terra, són els constructors d'una altra història junt als nadius dels països en què els va tocar viure, excel·lents músics, molts d'ells descendents també de músics de la Península ibèrica. Coincideixen aquests casos amb els llargs anys d'activitat literariomusical d'Alejo Carpentier, protagonista i cronista també de molts d'aquests episodis, a la vegada que impulsor de la recuperació del patrimoni a Cuba. Són encara avui vigents els seus articles de la relació amb Manuel de Falla, que va viure els seus últims set anys i va morir a Altagracia, Argentina, el 1946, escrits que es fa necessari completar i reeditar en un corpus actualitzat. Sabem també de l'amistat amb un músic- essencialment músic-, encara que també militar i gairebé aventurer que va ser Gustavo Durán, heroi de la República, que va passar temporades a Cuba amb Hemingway lluitant en contra dels interessos dels grups nazis en aquests països d'Iberoamèrica, i la presència d'altres grans figures de l'àmbit internacional que van caure en aquells països, com ara el mestre Erich Kleiber; episodis que pinten trets d'una atractiva història que queda per explicar i que va forjar el perfil cultural i les relacions entre els nostres pobles.

La música, com deia, és un pont immillorable encara que poc explorat per a l'apropament transatlàntic, i és imprescindible fer els esforços necessaris perquè aquesta història no caigui en l'oblit.

Jorge de Persia*

* Jorge de Persia és autor de diversos treballs, com el dedicat als anys de l'exili de Manuel de Falla a l'Argentina (FCE, 1993) o el més recent sobre el compositor de la República Julián Bautista (Biblioteca Nacional, Madrid, 2005).

ERNEST LLUCH I MARTÍN

(Vilassar de Mar, 21/1/1937 - Barcelona, 21/11/2000)

La seva vida compromesa en la defensa de les llibertats va ser precoç. Quan era un jove estudiant es va sumar a l'oposició democràtica al franquisme esdevinguent el representant democràtic dels alumnes de la Facultat d'Econòmiques. Ja com ajudant del catedràtic Fabià Estapé, fou expulsat de la Universitat de Barcelona per la seva significació política. Durant la dictadura fou detingut diversos cops per participar en moviments socials i polítics contra el règim. El seu activisme continuà a València, on fou vice-degà de la Facultat d'Econòmiques i fundador del Partit Socialista del País Valencià. Mort Franco continuà amb el seu compromís militant i tornà a Catalunya el 1977 en que fou elegit diputat per Girona amb la coalició "Socialistes de Catalunya", del qual el 1980 es convertí en el portaveu en el Congrés dels Diputats. El 1982 formà part del govern socialista com a Ministre de Sanitat i Consum, des del qual i fins a 1986, enfrontat als sectors més conservadors del món sanitari, realitzà la universalització de la Seguretat Social i creà el departament dels drets del consumidor, per primera vegada a Espanya.

Deixant la política professional va concentrar la seva activitat principal a la universitat, a la docència i investigació. El 1986 va guanyar la càtedra de Doctrines econòmiques de la Universitat de Barcelona i entre 1989 i 1995 fou rector de la Universitat Menéndez i Pelayo que rellançà a una nova etapa d'activitat i presència. Paral·lelament a una permanent acció pública com a articulista, tertulià i comentarista polític, continuà amb els seus treballs minuciosos i erudits especialment d'història i pensament econòmic. Fruit d'aquestes recerques ens deixà just acabades dues obres sobre el segle XVIII que essent històriques tenien una connexió directe sobre els problemes dels nostres dies. Era un coneixedor profund de la qüestió nacional catalana i per això s'interessà tant pel País Valencià i, el darrers anys per Euskadi. S'enamorà talment del País Basc que hi posà pis i hi passava temporades. Estudià a fons el problema basc i es comprometé una i altra vegada a favor de Euskadi, la seva identitat i la seva cultura, contra els violents i a favor del diàleg, cercant camins constitucionals per resoldre els problemes. I fou per aquestes idees que el van matar.

CELEBRACIONS SACRES DEL SEGLE XVIII: UN PONT D'ANADA I TORNADA ENTRE CUBA I CATALUNYA

PUERI HEBRAEORUM *(Cayetano Pagueras)*

Pueri Hebraeorum,
portantes ramos olivarum,
obviaverunt Domino,
clamantes, et dicentes:
Hosanna in excelsis.

Pueri Hebraeorum,
vestimenta prosternebant in via,
et clamabant discentes:
Hosanna Filio David:
Benedictus qui venit
in nomine Domini.

Els fills dels hebreus,
portant branques d'olivera,
van sortir a rebre el Senyor
aclamant i dient:
Hossanna a dalt del cel!

Els fills dels hebreus,
estenien les vestimentes pel camí,
i aclamaven i deien:
Hossanna al fill de David:
beneït el qui ve
en nom del Senyor!

GLORIA, LAUS ET HONOR *(Cayetano Pagueras)*

Gloria, laus, et honor,
tibi sit Rex Christe Redemptor:
cui puerile decus prompsit
Hosanna pium.

Israel es tu Rex,
Davidis et inclyta proles:
nomine qui in Domini
Rex benedicte venis.

Cœtus in excelsis
te laudat cœlicus omnis,
et mortalis homo,
et cuncta creata simul.

Plebs Hebraea
tibi cum palmis obvia venit:
cum prece, voto, hymnis
adsumus ecce tibi.

Hi tibi passuro
solvebant munia laudis:
Nos tibi regnanti
pangimus ecce melos.

Hi placuere tibi,
placeat devotio nostra:
Rex bone, Rex clemens,
cui bona cuncta placent.

Glòria, lloança i honor
et sigui donat Crist Rei Redemptor
a qui els nois clamaven
pietosament Hossanna

Tu ets el rei d'Israel
i de David ínclita fillada
beneït Rei que véns
en nom del Senyor.

A les alçades t'alaba
tota la cort celestial,
i l'home mortal
amb tot allò criat.

El poble hebreu
et surt a rebre amb palmons:
i nosaltres a Tu ens presentem
Amb precs, vots i himnes.

Aquells que et tributaven llaors
quan havies de patir.
Nosaltres et cantem en dolces harmonies,
Rei immortal.

Aquells que et van agradar,
que et plagui també la nostra devoció.
Oh Rei bo, Rei benigne
A qui tot allò bo agrada.

INGREDIENTE DOMINO *(Esteban Salas)*

Ingrediente Domino
in sanctam civitatem,
Hebraeorum pueri
resurrectionem vitae pronuntiantes,
Cum ramis palmarum:
Hosanna, clamabant, in excelsis.

Cum audisset populus,
quod Jesus veniret Jerosolymam,
exierunt obviam ei.

R/ Cum ramis..

En entrar el Senyor
a la santa ciutat,
els fills dels hebreus,
anunciant la resurrecció de la vida,
amb branques de palmó
clamaven Hossanna, in excelsis.

Havent escoltat el poble
que Jesús venia a Jerusalem,
li van sortir a l'encontre.

R/ Amb branques de palmó.....

POPULE MEUS *(Esteban Salas)*

Populo meus,
quid feci tibi?
aut in quo contristavite?
responde mihi.
Quia eduxi te de terra AEgypti:
parasti Crucem Salvatori tuo.

Poble meu,
què et vaig fer?
en què t'he entristit?
Respon-me.
Perquè et vaig treure de la terra d'Egipte
vas preparar una creu per al teu Salvador.

RESPONSORIS PER ALS MAITINS DE RESURRECCIÓ
(Cayetano Pagueras)

RESPONSORI 1

Angelus Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem, et super eum sedit, et dixit mulieribus: Nolite timere: scio enim quia crucifixum quaeritis: jam surrexit, venite, et videte locum, ubi positus erat Dominus, alleluia. Et intrœuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, et obstupuerunt: qui dixit illis.
Nolite timere: scio enim quia crucifixum quaeritis: jam surrexit, venite, et videte locum, ubi positus erat Dominus, alleluia.
Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.

Angelus Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem, et super eum sedit, et dixit mulieribus: Nolite timere: scio enim quia crucifixum quaeritis: jam surrexit, venite, et videte locum, ubi positus erat Dominus, alleluia.

Un àngel del Senyor va descendir del cel i en arribar va remoure la pedra, i es va asseure sobre ella, i va dir a les dones: no tingueu por, perquè jo sé que cerqueu al crucificat. Ja ho ha fet! Veniu, mireu el lloc on va ser posat el Senyor. Al·leluia.

I van entrar al sepulcre; i van veure un jove assegut a la dreta, vestit amb una túnica blanca. Elles es van quedar estupefactes. I ell els va dir:

<<No tingueu por, perquè jo sé que busqueu el crucifixat. Ja va ressuscitar! Veniu, mireu el lloc on va ser posat el Senyor. Al·leuia.
Glòria al pare, al fill i a l'esperit sant.
Un àngel del Senyor va descendir del cel i en arribar va remoure la pedra, i es va asseure sobre ella, i va dir a les dones: no tingueu por, perquè jo sé que cerqueu al crucificat. Ja ho ha fet! Veniu, mireu el lloc on va ser posat el Senyor. Al·leluia.

RESPONSORI 2

Cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, et Maria Jacobi, et Salome emerunt aromata, Ut venientes ungerent Jesum, alleluia, alleluia.
Et valde mane una sabbatorum, veniunt ad monumentum, orto jam sole.
Ut venientes ungerent Jesum, alleluia, alleluia.
Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.
Ut venientes ungerent Jesum, alleluia, alleluia.

Quan va passar el dissabte, Maria Magdalena, Maria la de Jacob i Salomé van comprar perfums per a ungir Jesús, Al·leluia, al·leluia.

I molt de bon matí el primer dia després del dissabte, ja sortit el sol van venir al sepulcre, per ungir Jesús, Al·leluia, al·leluia.

Glòria al pare, al fill, i a l'esperit sant.
Per ungir Jesús, Al·leluia, al·leluia.

MISSA DE DIFUNTS *(Cayetano Pagueras)*

INTROITO Y KYRIE

Requiem aeternam dona eis, Domine:	*Doneu-los, Senyor, el repòs etern*
et lux perpetua luceat eis.	*i que la llum perpètua els il·lumini.*
Te decet hymnus Deus in Sion,	*Vós sou digne de lloança, o Déu, a Sió.*
et tibi reddetur votum in Jerusalem:	*I a vós compliré la prometença a*
Jerusalem:	
exaudi orationem meam,	*escolteu la meva pregària,*
ad te omnis caro veniet.	*puix que a Vós vindrà tota carn vivent.*
Requiem aeternam dona eis,	*Doneu-los, Senyor, el repòs etern*
Domine: et lux perpetua luceat eis.	*i que la llum perpètua els il·lumini.*
Kyrie eleison.	*Senyor, tingueu pietat.*
Christe eleison.	*Crist, tingueu pietat.*
Kyrie eleison.	*Senyor, tingueu pietat.*

GRADUAL I SEQUENTIA

Requiem aeternam dona eis, Domine:	*Doneu-los, Senyor, el repòs etern*
Domine: et lux perpetua luceat eis.	*i que la llum perpètua els il·lumini.*
Dies irae, dies illa,	*Dia d'ira, aquell dia*
Solvet saeclum in favilla:	*que el món consumirà en cendres.*
Teste David cum Sibylla.	*Essent testimonis David i la Sibil·la,*
Quantus tremor est futurus,	*quant haurem de témer,*
quando judex est venturus,	*quan vindrà el jutge,*
cuncta stricte discussurus!	*I tot amb detall voldrà veure!*
Lacrimosa dies illa,	*Oh quin dia de tristesa*

qua resurget ex favilla	*en què resorgirà de les seves cendres*
judicandus homo reus:	*l'home que ha de ser jutjat.*
Huic ergo parce Deus.	*Oh, Déu meu, perdona'l.*
Pie Jesu Domine,	*Pietós Senyor Jesús,*
dona eis requiem. Amen.	*dóna'ls el repòs etern. Amen*

OFERTORIO

Domine Jesu Christe, Rex gloriae.	*O Senyor Jesucrist, Rei de la Glòria,*
Libera animas omnium fidelium defunctorum	*allibereu les ànimes dels difunts*
de pœnis inferni, et de profundo lacu:	*de les penes de l'infern i del llac profund:*
libera eas de ore leonis,	*allibeureu-les de la boca del lleó,*
ne absorbeat eas tartarus,	*que no les engoleixi el Tàrtar infernal,*
ne cadant in obscurum:	*que no caiguin en la tenebra.*
sed signifer sanctus Michael	*ans el contrari, l'abanderat Sant Miquel*
repraesentet eas in lucem sanctam:	*els porti a la llum santa:*
Quam olim Abrahae promisisti, et semini ejus.	*el que en altre temps vas prometre a Abraham i la seva descendència.*

SANCTUS

Sanctus, Sanctus, Sanctus	*Sant, sant, sant*
Dominus Deus Sabaoth.	*és el Senyor, Déu de l'univers!*
Pleni sunt cœli	*El cel i la terra són plens*
et terra gloria tua.	*de la vostra glòria.*
Hosanna in excelsis.	*Hossanna, a dalt del cel!*

BENEDICTUS

Benedictus qui venit in nomine Domini.	*Beneït el qui ve en nom del Senyor.*
Hosanna in excelsis.	*Hosanna en els cels.*

AGNUS DEI

Agnus Dei,	*Anyell de Déu,*
qui tollis peccata mundi:	*que lleveu el pecat del món,*
dona eis requiem.	*doneu-los el repòs etern.*
Agnus Dei,	*Anyell de Déu,*
qui tollis peccata mundi:	*que lleveu el pecat del món,*
dona eis requiem.	*doneu-los el repòs etern.*
Agnus Dei,	*Anyell de Déu,*
qui tollis peccata mundi:	*que lleveu el pecat del món,*
dona eis requiem sempiternam	*doneu-los el repòs etern.*

COMMUNIO

Lux aeterna luceat eis, Domine:	*Que la llum eterna, Senyor, els il·lumini*
Cum sanctis tuis in aeternum, sempre,	*en companyia dels teus sants per sempre,*
quia pius es.	*perquè ets misericordiós.*
Requiem aeternam dona eis Domine,	*Doneu-los, Senyor, el repòs etern.*
et lux perpetua luceat eis.	*i que la llum perpètua els il·lumini.*
Cum sanctis tuis in aeternum,	*En companyia dels teus sants per sempre,*
quia pius es.	*perquè ets misericordiós.*

A TODO CORRER *(Francesc Valls)*

ESTRIBILLO

A todo correr
a todo bolar
tantos que quedan
de Dios en las manos
corran y buelen
briosos y ufanos
por cambiar
en placer su pesar
vengan, vengan
a todo correr
a todo bolar
mas advertid, reparad
que Antonio es padre professo
y quiere por esso
reverencia con humildad

COPLAS

En esse altar brillante,
que a todos sus llamas, llaman,
a la capilla con himnos
los corazones por aras.

Preside Antonio y el niño
en su tutela y su guarda
que es gran padre por tenerle
como fiesta bien guardada.

Todo el inmenso tesoro
que encierran eternas arcas
por unigénito el hijo
al padre elige por darlas.

RECITADO

Con tres votos a Christo el fuerte Antonio
honor y maravilla lusitana
del mundo triunfó
pisó al infierno
y cogió para dar immensas gracias
logra su valimiento el pobre humilde
Dios en su mano que al humilde exalta
en cuya palma ofrece a los devotos
pobres y desvalidos siempre palmas.

COPLAS

Por menor haze el santo,
tanta ganancia,
que atesora de Christo,
todas sus gracias.
Al verbum caro adora,
y tanto le ama,
que su fe corresponde,
a su palabra.

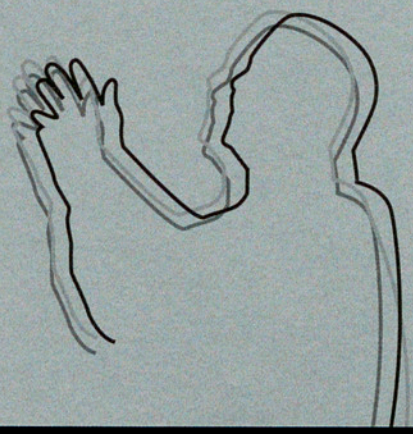

TIENES DE ENGOLFARTE EN PENAS *(Francesc Valls)*

COPLAS

Tienes de engolfarte en penas,
-apenas,
del abismo de los males,
-sales
dexando el golfo profundo,
-del mundo
el orden es más fecundo,
mar de mortificaciones,
y assí mira a que te expones,
apenas sales del mundo.

Se que tengo de querer,
-no tener
rastro de contrariedad,
-voluntad
se que no he de ser repropia,
-propia
hoy mi alma se desapropia,
de todo y elijo yo,
lo que Francisco ordenó,
no tener voluntad propia.

SI AL VER EN EL ORIENTE *(Esteban Salas)*

ESTRIBILLO

Si al ver en el oriente
a el Sol, todo se alegra,
más alegrarse debe
esta noche la tierra;
pues que de Sol Divino
se halla siendo esfera
mirándolo nacer
en Bethlem de Judea.

En este Nacimiento,
que a todos interesa
justo será que el gozo
eche todas sus velas.

Cantémosle pues hymnos,
digámosle grandezas,
rindámosle omenages,
hagámosle mil fiestas.

Es Sol, que Niño se ha hecho,
porque sus luces bellas
tratables sean al hombre
por quien amante pena.

A Luces tan benignas
abrimos ya las puertas
para que a ilustrar entren
el Alma, y sus potencias.

COPLAS

Es tan grande de este Sol
acia el hombre la fineza,
que por dar a éste calor
él aora al frío se yela.

De su luz, y su calor
ninguno aya, que pretenda
esconderse al que a todos
se extienden sus influencias.

Quien del frío de la culpa
traspasada su alma sienta
venga a [tomar] este Sol,
y verá [qual] se calienta.

COMO LA LUZ HA NACIDO *(Esteban Salas)*

INTRODUCCIÓ

Como la Luz ha nacido
y en todo el ayre se esparce
a las tinieblas no queda
asylo, en que refugiarse.

FUGA

Así en fuga accelerada
bien harán en retirarse
porque esta Luz con tinieblas
nunca podrá asociarse.

COPLAS

Christo naciendo en la tierra
es la Luz clara, y brillante
conque debe todo hombre
que viene al mundo ilustrarse.

De su influxo, y su calor
nadie piense el ocultarse
pues es sabido que son
infinitos sus alcances.
Las sombras en que la culpa
embolvió nuestro linage
en sólo el abismo albergue
hallarán de aquí adelante.

TODA HERMOSA ES LA MADRE DEL SOL *(Esteban Salas)*

ESTRIBILLO

Toda hermosa es la Madre del sol
Aunque tiene atezado el color.

COPLAS

Al primer instante
de su concepción
morena con gracia
María se halló.

Que son sacros rayos
el sol superior,
del cándido rostro,
la tez le tostó.

TOQUEN PRESTO A FUEGO *(Esteban Salas)*

ESTRIBILLO

Toquen presto a fuego,
suene la campana,
que el Portal que vemos
se arde en vivas llamas
de impulso violento
de ardiente eficacia,
toquen pues a fuego,
suene la campana.

No suene, ni toquen,
ni cuidado aya;
porque es esse incendio
de tan buena laya,
que alumbra, y no quema;
calienta, y no daña.

Del cielo lo ha trahído
un Niño por gracia,
queriendo, en la tierra,
se encienda, y esparza.

Prevengan no obstante
de agua lo que basta
para obviar en tiempo
qualquiera desgracia.

Jamás han podido
por muchas las aguas
lo activo impedir
de tan noble causa.

Pues si no hai remedio,
dexémoslo que arda,
y ¡ojalá! que prenda
hasta en nuestras almas.

COPLAS

Si el Niño es el manantial,
de que procede tal llama
por yo abrazarme con El,
aunque a mi ella me abrazara.

Por dicha tanta
víctimas todos fueran
de buena gana.

Y quando llegara el caso
que entre su ardor espirara
entonces morirme vieran
contento como una pascua.

¡Hai que no es nada!
el grangear mexor vida
allá en la Patria.

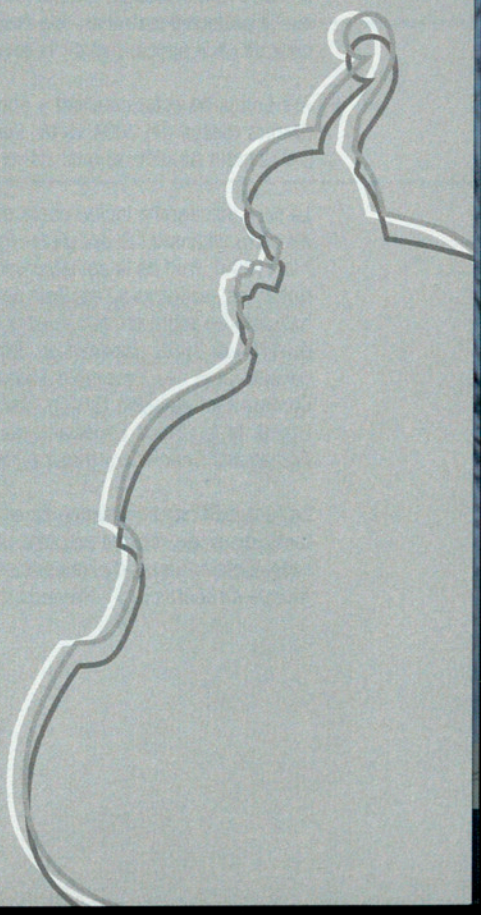

CONJUNT DE MÚSICA ANTIGA ARS LONGA

Ja fa deu anys que, de manera inesperada, va arribar als escenaris un nou grup musical promogut pels músics Teresa Paz i Aland López. Es tracta del conjunt de música antiga **ARS LONGA**, una institució molt peculiar vinculada, des de l'any 1995, a l'Oficina del Historiador de la Ciudad de La Habana i l'objectiu principal de la qual consisteix a rescatar de l'oblit obres del barroc cubà i contribuir, alhora, a la recuperació cultural de la part antiga de la ciutat.

Les seves propostes integren música i projecció escènica amb la finalitat de difondre la tradició i els valors musicals d'una època llunyana a través del filtre de la contemporaneïtat. El gran pianista, compositor i pedagog cubà Harold Gramatges el va definir com «un conjunt de joves músics actors que han arribat per ocupar un espai privilegiat dins l'àmbit de les nostres manifestacions culturals. Subtils veus humanes i una gran habilitat en la interpretació dels instruments musicals antics ens traslladen a un món de sonoritats transparents, llunyanes en el temps i en l'espai».

Ars Longa no ha volgut fer mai arqueologia musical. A les partitures hi afegeix les emocions i el ritme de l'home contemporani, com va fer en el disc de nadales negres dedicat al barroc americà, on al lèxic d'aquest període hi va superposar els tambors *bata*, en un afegit totalment interpretatiu.

Algunes de les sorpreses inicials van ser -a més dels instruments mai vistos- els vestits que portaven, les corones de flors i el desplaçament per l'escenari. «Per incorporar les danses, el cant i el vestuari de segles enrere vàrem anar a classes de ball i vam investigar a fons, tot procurant fer funcionals els dissenys de l'època. La projecció teatral apropa l'espectador i li fa percebre més intensament l'esperit de cada època», va dir la seva directora, Teresa Paz.

Ars Longa ha estat convidat a nombrosos festivals d'arreu del món. Durant els darrers mesos del 2004 va fer una gira per França, Itàlia i Espanya coordinada per Claudio Abbado, el qual els va dirigir en tres concerts a Itàlia.

La seva discografia inclou obres del barroc cubà i americà. Fins ara han publicat els discs següents: *El eco de las Indias* (1998); *Música sacra en La Habana colonial* (1999), fruit de la col·laboració amb la musicòloga Miriam Escudero, que va trobar les partitures a l'església de La Merced de l'Havana; *Esteban Salas*, un treball detallat sobre qui fou mestre de capella de la catedral de Santiago de Cuba de 1764 al 1803; *Navidad en Santiago de Cuba* (2001); Fiesta criolla, amb la col·laboració de l'Ensemble Elyma, el seu director Gabriel Garrido i els Petits Cantors de Catalunya (2002); *Cantus in Honore Beatae Mariae Virginis* (2002), Premi de la Crítica Especialitzada del diari anglès *The Times Today;* i *Gaspar Fernandes: Cancionero musical de la catedral de Oaxac*a (2003).

La formació ha estat distingida amb el Premi Cubadisco, competint amb importants discs de música popular. Alguns dels seus enregistraments han rebut excel·lents crítiques de les revistes especialitzades franceses *Diapason, R10, Le Monde de la Musique* i *Telerama*, així com de les espanyoles *Scherzo* i *Goldberg*.

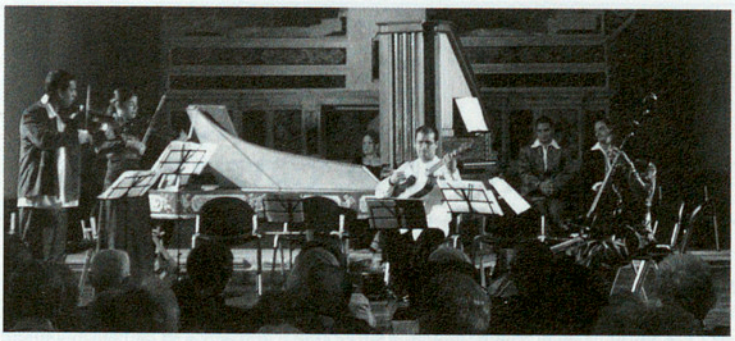

Veure i escoltar Ars Longa és remuntar-se al segle XVII, i no només pel repertori musical, les veus i els instruments, sinó també per la presència, la gesticulació, els desplaçaments i el vestuari. Després de deu anys de treballs de decantació, estudis rigorosos i investigacions, el grup que dirigeix Teresa Paz ocupa un lloc destacat en el camp de la interpretació de la música antiga, des de l'edat mitjana fins al barroc.
Algú podria dir que els conjunts que conreen aquest repertori són grups selectes que s'adrecen a les minories d'elit, persones a qui agrada abstreure's en el passat. En aquest cas, passa tot el contrari: Ars Longa s'inspira en la font original sense caure en cap mena de concessió, deformació o vulgarisme en les reconstruccions de les creacions originals, cosa que seria un atemptat contra la línia melòdica i rítmica genuïna, atès que les sonoritats podrien adquirir ressonàncies artificials.

Ars Longa té la seu a l'església de San Francisco de Paula de l'Havana (segle XVII), recentment restaurada, des d'on organitza el Festival Internacional de Música Antiga Esteban Salas, un certamen que en tres anys d'existència ha adquirit un prestigi mundial notori.

TERESA PAZ

Nascuda a Guántanamo (1966) és directora del conjunt de Música Antiga Ars Longa de La Habana, soprano i intèrpret de flauta de bec és llicenciada en música, amb perfil de direcció coral, a l'Instituto Superior de Arte de La Habana. Al llarg de la seva formació ha treballat amb mestres com ara Anna Dujka, Josep Cabré, Claudio Abbado i Claudio d'Al Albero. Paz és professora de l'Escuela Nacional de Música de La Habana en l'especialitat de direcció coral de les assignatures lectura de partitures, cant, direcció coral, literatura coral i cor.

Com a cantaire ha format part d'agrupacions vocals com Eco i Cor de Cambra Exaudi. Al llarg de la seva trajectòria com a directora d'Ars Longa ha obtingut premis discogràfics de les revistes Le Monde de la Musique, Classica, Dyapason, Repertoire, Scherzo i Telerama.

COR VIVALDI
PETITS CANTORS DE CATALUNYA

El COR VIVALDI és el fruit d'un acurat programa d'actualització de l'ensenyament musical a l'Escola IPSI (Institució Pedagògica Sant Isidor) de Barcelona. La majoria dels seus components -nens i nenes de deu a setze anys- són també estudiants d'algun instrument i arriben a formar part del cor seguint un procés de selecció natural que els porta, segons les seves aptituds, a integrar-se en diferents conjunts corals fins que assoleixen el nivell suficient i adequat per ingressar al Cor Vivaldi.

Han obtingut nombrosos guardons: 1r Premi al IX Certamen Nacional Infantil i Juvenil d'Havaneres de Torrevieja (2003); Premi Comtal de Cultura 2002 a l'aportació amb més impacte per a la promoció de la cultura, atorgat per la Jove Cambra de Barcelona; 3r Premi al V Concurs Nacional de Cors «Turrón de Jijona», a Xixona (Alacant), el 2001; 3r Premi (Trofeu de bronze) al XXXIII Certamen Coral de Tolosa (Guipúscoa) en el marc del XXV Aniversari de la Competició de Cors Infantils (2001); 1r Premi al 1r Concurs Internacional de Cors «Niños de Mendoza», a Mendoza (Argentina), Premi del Públic en la mateixa categoria i concurs, i 3r Premi de Folklore - Gran Premi de la Província de Mendoza (2000); Diploma amb Menció «Très Bien» al Festival Coral de Montreux (2000); finalista del Gran Premi Europeu de Cant Coral de Varna (Bulgària) (1999); 1r Premi (Medalla d'or) al XLVI Concurs Polifònic Internacional Guido d'Arezzo, i Gran Premi Città d'Arezzo (Itàlia) (1998), entre altres.

Ha estrenat diverses òperes infantils entre les quals cal destacar *Tom Sawyer*, de Jonathan Elkus, *Chip and His Dog*, de G. C. Menotti, *La flor*, de Ricard Lamote de Grignon (reposició), i The Golden Vanity, de Benjamin Britten.

El Cor Vivaldi ha treballat amb directors de renom, com Ralph Allwood, director de música de l'Eton College, i Erkki Pohjola, exdirector del Cor Tapiola de Finlàndia. Ha col·laborat així mateix amb l'Orquestra de Cambra de Moldàvia, amb el Quartet de Corda del Reial Cercle Artístic de Barcelona, amb el grup de música antiga Ensemble Elyma (al Festival d'Ambronay, a França, i al Victoria Hall de Ginebra), amb l'Orquestra Barroca Catalana i amb l'Orquestra de Cambra Nacional d'Andorra.

ÒSCAR BOADA

Titulat en Direcció Coral per l'Associated Board of the Royal Schools of Music, és el director de música de la IPSI (Institució Pedagògica Sant Isidor), del Cor Vivaldi - Petits Cantors de Catalunya i del Cor de Cambra Vivaldi, format per antics cantaires del Cor Vivaldi.

Excel·lent pianista acompanyant i coneixedor de la pràctica totalitat del repertori simfònic coral, ha estat pianista titular de l'Orfeó Català des del 1985 fins al 1998 i assistent de direcció de la mateixa formació durant el curs 1997-1998.

Ha col·laborat amb orquestres de renom com l'Orquestra Filharmònica de Varsòvia, l'Orquestra de la Suïssa Francòfona i l'Orquestra de Galícia, sense oblidar les orquestres del país, com ara l'Orquestra Simfònica del Vallès, l'Orquestra Simfònica de Balears i l'Orquestra Nacional de Catalunya (OBC); ha tingut ocasió de treballar com a pianista amb els directors actuals més importants -S. Comisiona, Z. Mehta, M. Rodetzvensky...-, a més de dirigir l'Orquestra de Cambra de Moldàvia (Madrid, 1996) i el Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana (Pedralbes, 1995).

Ha estat guardonat amb la Menció Especial del Premi Ciutat de Barcelona 1999 en la modalitat de Música, ha obtingut el Premi Reus de Composició per a Veus Infantils i el 3r Premi al Concurs Internacional Marielle Ventre per a Directors de Cor, i és membre del jurat del Festival Internacional de Música de Cantonigròs.

Boada ha aconseguit fer del Cor Vivaldi un referent a nivell estatal; amb aquesta formació, ha obtingut importants premis internacionals i ha rebut crítiques i comentaris elogiosos als diaris més importants del país.

MIQUEL MUÑOZ I CREUS

MIQUEL MUÑOZ I CREUS, conegut literàriament amb el pseudònim de **Miquel Desclot**, va néixer a Barcelona el 20 de març de 1952. La seva infantesa transcorre al barri que el veié néixer, el Clot, on estudia a l'escola de monges i, més endavant, a l'Acadèmia Sibiuda, dirigida pel mestre Josep Roch.

Dels 9 als 14 anys rep una bona preparació científica i tècnica a l'Escola Sant Pere Claver, una filial de l'Institut Maragall dirigida pels jesuïtes. En acabar l'ensenyament primari cursa el batxillerat laboral, on troba mestres com Ernest Tudina i Ignasi Riera, que l'introdueixen en els poetes clàssics catalans amb la recitació de poemes de Joan Maragall, Jacint Verdaguer i Josep M. De Sagarra.

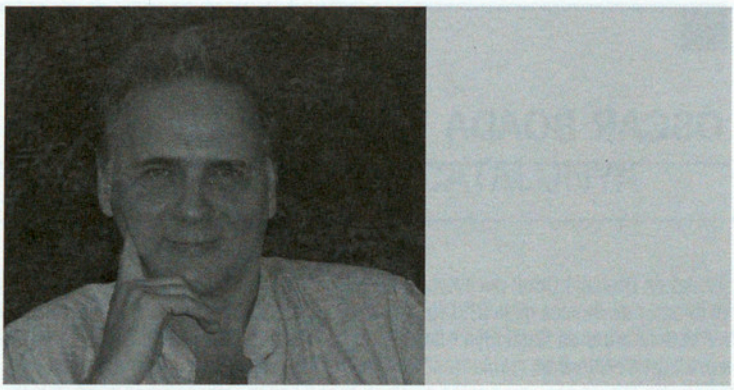

Fa el batxillerat superior als Jesuïtes de Casp. Fora de les hores lectives, estudia llengua catalana i literatura amb Alfred Badia i Joan Baptista Bartran, professors que l'inicien en la lectura de l'obra d'Espriu i de *L'Odissea*, en la traducció de Carles Riba, entre altres.

A l'edat de 16 anys ja assisteix a concerts de música contemporània i estableix els primers contactes amb la Nova Cançó. El 1969 comença la carrera de Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona. És justament en aquest context quan, influenciat per les classes clandestines que imparteix Miquel Coll i Alentorn, decideix emprar el pseudònim que Alentorn, decideix emprar el pseudònim que marcarà la seva producció literària.

Als inicis de la seva carrera, que coincideixen amb l'última etapa franquista, estudia a la facultat als matins i a les tardes imparteix classes de català a l'Escola Sant Pere Claver del seu barri. Col·labora també en diferents projectes, com el de l'Escola d'Estiu de Rosa Sensat, fent recitals poètics. A l'edat de 18 anys decideix escriure els primers contes i presentar-ne un recull al Premi Amadeu Oller, que, inesperadament, guanya. Aquest fet suposa l'inici de la seva dedicació progressiva a la literatura.

Des del 1975 fins al 1992 exerceix com a professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb un parèntesi de dos anys a la Universitat de Durham, Anglaterra (1980-1982).

Des del 1975 fins al 1992 exerceix com a professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb un parèntesi de dos anys a la Universitat de Durham, Anglaterra (1980-1982).

La seva obra està estretament lligada a l'estètica visual. Il·lustradors com Fina Rifà, Pep Montserrat, Carme Solé i Lluïsa Jover, entre altres, han acompanyat les seves paraules. Alhora, l'interès que des de jove ha sentit per la música fa que s'engresqui en projectes musicals com el de *Paraula de poeta*, al Teatre Lliure, amb Josep Pons.

Ha rebut diversos premis literaris, tant de poesia com de prosa. Podem esmentar, entre els de poesia, el Premi Amadeu Oller (1971) per *Ira és trista passió*, el Premi Pere Quart d'humor i sàtira (1988) per *Auques i espantalls*, i el Premi Crítica Serra d'Or de poesia infantil per *Bestiolari de la Clara*. Entre els concedits a la seva producció en prosa figura el Premi Lola Anglada (1985) per *Set que no dormen a la palla*, el Premi Crítica Serra d'Or de memòries (1993) per *Llibre de Durham*, i el Premi Ciutat d'Olot (1997) per *De llavis del Gran Bruixot*.

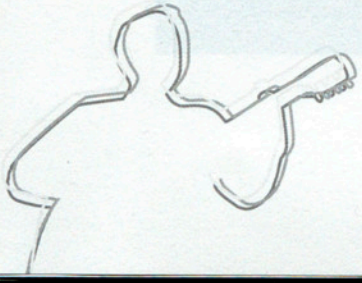

La seva tasca com a traductor també ha estat reconeguda amb diversos guardons: el Premi Josep M. de Sagarra de traducció teatral (1985) per la versió de *Les mamelles de Tirèsies*, de Guillaume Apollinaire, el Premi de la Generalitat a la millor traducció en vers (1988) per la versió de «*Llibres profètics» de Lambeth, I*, de William Blake, i el Premi Nacional de Traducció de literatura infantil (1988) per la versió de *Versos perversos*, de Roald Dahl.

JAUME COMAS (Barcelona, 1948)

Estudis de música, Llicenciat en història (UB), Llicenciat en Art Dramàtic (Institut del Teatre de Barcelona). Actor, el primer contracte professional és del 1968: al Théâtre National Populaire amb *La passion en violet, jaune et rouge* d'Armand Gatti. Etapa de formació fins al 1974 en què participa en múltiples aventures de teatre experimental. Entre 1974 i 1978 s'incorpora al teatre egarenc al voltant de Pau Monterde i Feliu Formosa.

Col·labora en els inicis del Teatre Lliure: *La cacatua verda* d'A Schnitzler (P.Planella, 1977), *La vida del rei Eduard II* de Marlow-Brecht (Ll. Pasqual, 1978). I Més tard *El dol escau a Electra* d'E. O'Neil, (Josep Muntanyès, 1992), i darrerament, a la sala Fabià Puigserver *Romeu i Julieta* de W. Shakespeare, (J.M. Mestres, 2003).

Des del 1984 amb *La jornada particular* d'Ettore Scola ha intervingut en diferents projectes en la Companyia Josep M Flotats: *El dret d'escollir* de Brian Clarck, *Lorenzaccio* d'Alfred de Musset, *Les tres germanes* d'Anton P. Txèkhov, (Pierre Romans, 1990), *Autèntic Oest* de Sam Shepard, (J. Minguell), i ja al TNC *La Gavina* d'A.P.Txèkhov.

Ha treballat amb directors i formacions diverses: *Canigó* de J. Verdaguer, (Esteve Polls, 1982), al Teatre Grec (BCN) i llarga gira, i amb el mateix director *Fedra* de J. Racine; *Woyzeck* de G. Büchner, (J. Ollé, 1978); *Les bacants*, d'Eurípides (R. Salvat); *La indagació* de Peter Weiss, J. Nadal; *Qui té por de Virginia Woolf?* d'E Albee, amb Amparo Moreno, i amb la mateixa actriu *La porta del temps (Portes comunicades)* d'A. Ayckbourn tota la temporada 1996-1997; *Final d'estiu amb tempesta* de F. Lucchetti, (Lurdes Barba 1991); *Les escorxadores* de Sara Daniels, (Ramon Simó, 1995); en el G.A.T de L'Hospitalet amb els germans Enric i Alfons Flores *La cabeza del dragón* de Valle Inclán, *Farsa y licencia de la reina castiza* del mateix autor; George de Vicent Tur. (C. Labèrnia).

En cinema ha intervingut en llargmetratges com: *La verdad sobre el caso Savolta* (Atonio Drove); *Pont de Varsòvia*, (Pere Portabella); *La febre d'or* (Gonzalo Herralde); *Monturiol, el senyor del mar,* (Francesc Bellmunt); *Havanera*, (Antoni Verdaguer); *El domini dels sentits*, (Cinc directoras); *A la vida, a l'amor* (Jesús Garay); *Un dia, una nit* (Enric Alberich); *Mar roja* (Enric Alberich); i altres títols i curtmetratges.

En televisió, entre d'altres títols: *L'hereu i la forastera* de Josep M. de Sagarra, (Antoni Chic, 1980); *Les claus de vidre* de Jaume Fuster, (Toni Verdaguer, 1985)

Vostè mateix; Agència de viatges; Nissaga de poder; *Dones d'aigua* de Carme Riera; *Sota el signe de...* capítol 11 *Canvi radical* de Ramon Solsona, (Carles Balaguer); *Laberint d'ombres* de J.M. Benet; *16 dobles*, (Orestes Lara); *Majoria absoluta; Porca Misèria; Vendelpla.*

Durant tots aquests anys, des dels inicis del doblatge de pel·lícules en català s'hi ha dedicat ininterrompudament i ha estat la veu entre d'altres de Burt Lancaster, Roger Moore, Dean Martin, Glen Ford, Yves Montand, Robert Mitchum, George Montgomery, Ron Perlman, Christopher Cazeneuve, Richard Crenna, Jack Carson, Dennis Quaid, Liam Neeson, Warren Beatty, William Hurt, Robert De Niro, Paul Scofield, Peter Cushing, Peter O'Toole, Raul Julia, Bryan Brown.

C

2005

creació i pensament contemporanis

recerca

creació

difusió

espais i col·lectius

infraestructura

idees

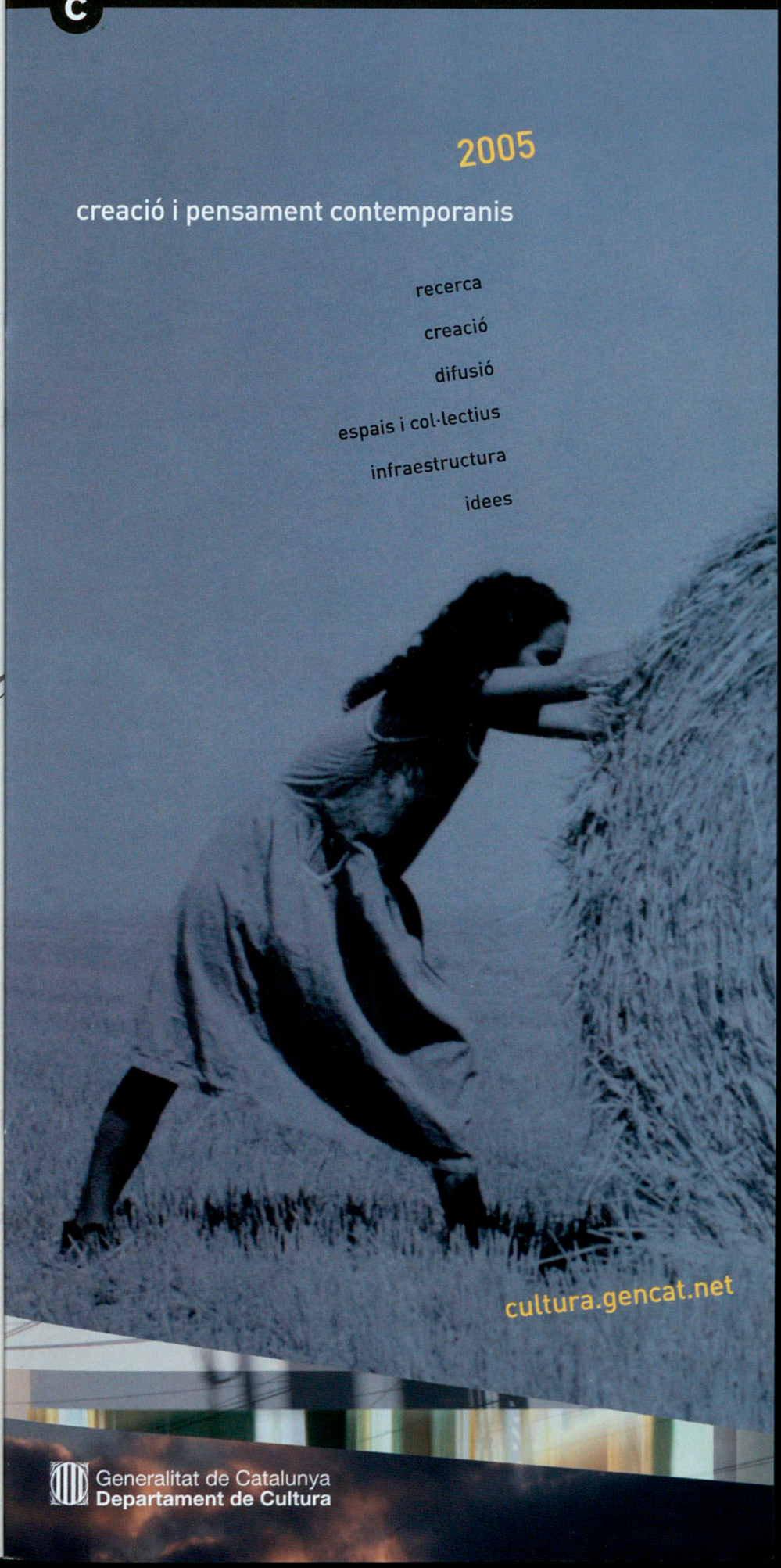

cultura.gencat.net

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

HO ORGANITZA

SECRETARIA:
Apartat de Correus núm. 70 • E-17257 • Torroella de Montgrí
T. 00 34 972 76 10 98 • **T.** 00 34 972 76 06 05
F. 00 34 972 76 06 48 • **E-m.** info@joventutsmusicals.com
www.festivaldetorroella.org

HI COL·LABOREN

FUNDACIÓ VILA CASAS

EL PAIS

Germans Radresa sa

PARRÒQUIA DE SANT GENÍS

HO PATROCINEN

AJUNTAMENT DE TORROELLA DE MONTGRÍ

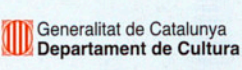

AMB LA COL·LABORACIÓ I EL PATROCINI DE